

נייר עמדה שיתופי – תוצר לדוגמה - עברית

פרטים אישיים

שם המפמ"ר:	ד"ר יעל רויטמן-דוקוב
שם איש הקשר:	אריאלה שמשון
תחום הדעת:	אזרחות

נייר עמדה שיתופי – תוצר לדוגמה

על פי דרישות המשימה, עליכם **להדגיש (Bold)** את המושגים המופיעים בטקסט המשימה.

בשל מגבלה טכנית, לא ניתן להדגיש את המושגים בתוצר לדוגמה. עם זאת, היעדר ההדגשה בתוצר לדוגמה אינו פוטר אתכם מהדרישה להדגיש את המושגים בעבודה שאתם מגישים.

034221

תשפ"ז

האם יש להפריט את שירותי דואר ישראל?

יריב שלו

ירדן אלמוג

תיאור הנושא/הסוגיה/הדילמה

דואר ישראל בע"מ - (לשעבר רשות הדואר) היא חברה ממשלתית המספקת שירותי דואר ושירותי בנקאות. שירותי הדואר בישראל מעבירים מכתבים, חבילות, מברקים ודברי דואר נוספים בתוך הארץ, מחוצה לה ואליה (מאגר החקיקה הלאומי, 1986). במרס 2006 הועברה הפעילות העסקית של רשות הדואר ומצבת העובדים שלה לחברת הדואר, אשר פועלת ברישיון מטעם משרד התקשורת. מטרת הקמת החברה הייתה לייעל ולשפר את שירותי הדואר בישראל, להגמיש את פעילותה ולעודד תחרות בשוק הדואר. עם השנים חלה הידרדרות מהותית במצב הפיננסי של החברה, והיא הייתה בהפסד כספי גדול (הכנסת, 2015). בשנת 2019 פרסם מוסד מבקר המדינה, אשר מהווה מנגנון פיקוח וביקורת פורמאלי, דוח חריף על התנהלות דואר ישראל, תקף את זמני ההמתנה הארוכים, את הזנחת שירותי הדואר בפריפריה ואת האיכות הירודה של שירותי הדואר. דוגמא לכך היא דברי דואר שאבדו ולא הגיעו ליעדם או שלא הגיעו ליעדם בזמן (פרץ, 2019).

לאחרונה שר התקשורת פרסם את התכנית המלאה להבראת דואר ישראל. התכנית גובשה לאחר דיונים משותפים בין משרדי התקשורת והאוצר ורשות החברות. בתכנית מפורטים העקרונות והמהלכים להבראת דואר ישראל, כמו מעבר מלא של שירותי הדואר לדיגיטל תוך 18 חודשים, שיפור השירות בשוק החבילות ועוד. פעולה זו מבטאת את תפקיד הממשלה: קביעת מדיניות וביצועה. השרים קיבלו החלטה לגבי הפרטת דואר ישראל ופירטו את דרכי הפעולה לביצוע ההחלטה (אתר דוברות משרד התקשורת, 2022).

נגד/פרשנות ב'

בעד/פרשנות א'

אני תומכת בהפרטת שירותי דואר בישראל מהסיבות הבאות:

ראשית, על פי מבקר המדינה, במשך שנים הזניחה חברת הדואר את שירותי הדואר בפריפריה והשירות שלה היה ירוד ביחס לתושבי המרכז. בנוסף, תושבי הפריפריה אינם יכולים להסתמך על קבלת שירותי אשנב ושירותים במערכת הכספית, לרבות הפקדות כספיות, העברת בעלות רכב ושליחת דברי דואר רשום. רכבי הדואר הנע אינם מגיעים ליישובים במועד שפרסמה החברה לציבור באתר המרשתת שלה. החברה לא התקינה בכלי הרכב האמורים אמצעי איכון כגון GPS ולכן אין היא יכולה לספק לתושבי היישובים הללו מידע ושירות המבוססים על נתוני אמת. כלומר, לא ניתן יחס זהה לתושבי המרכז והפריפריה ובכך נפגעה זכותם לשוויון, לפיה יש להעניק לכל אדם יחס זהה לאחר, ללא הבדל של דת, גזע, מין או כל שונות אחרת שאינה רלוונטית לנושא הנדון. באמצעות הרפורמה בשירותי הדואר תושבי הפריפריה יקבלו שירות טוב יותר, ובכך יהנו מיחס זהה לזה שמקבלים יתר אזרחי המדינה (פרץ, 2019).

שנית, על פי הכתבה בעיתון ישראל היום, התוכנית להבראת והפרטת דואר ישראל, כוללת בין היתר התייעלות וצמצום הוצאות שכר, מעבר מואץ לשירותים דיגיטליים, מסירת חבילות בנגישות גבוהה וכן פרישה מחודשת של שירותי דואר וקידום תנאים תחרותיים בשוק הדואר. כלומר המדינה פועלת על פי הגישה החברתית כלכלית הליברלית, לפיה המדינה ממעטת להתערב בכלכלה, מעודדת יוזמה ותחרות חופשית וכן מדגישה את ערך החירות הכלכלית.

במקרה שלפנינו, מטרת ההפרטה נועדה לצמצם את מעורבות המדינה בשירותי הדואר בכך שהיא מוכרת את הבעלות על הדואר לחברה פרטית, היא מעודדת את התחרות בשוק ומיעלת את שירותי הדואר לטובת כלל תושבי המדינה. (היאלי יעקבי-הנדלסמן, 2022).

אני מתנגד להפרטת שירותי הדואר מהסיבות הבאות: ראשית, על פי הכתבה בוואינט, הפרטת שירותי הדואר בישראל תוביל לפיטורים של 1600 עובדים. פיטורים אלה יפגעו בזכויות העובדים לתנאי העסקה. זכויות אלה מעוגנות בחקיקה ומחייבות את המעסיקים. על פי זכויות אלה נקבע בחוק: הבטחת שכר מינימום, הגבלת שעות עבודה, הגנה מפני פיטורים שרירותיים, הגדרת שעות מנוחה, תשלום בגין ימי חופשה ועוד. מכיוון שההפרטה תוביל לפיטורים כחלק מתהליך ההתייעלות בחברה, תפגענה זכויות העובדים. (קריסטל, 2022).

שנית, בכתבה בעיתון דבר נטען כי במסגרת תהליך ההפרטה יעבור הדואר לשירות דיגיטלי. דבר זה יקשה בעיקר על הקבוצות החלשות בחברה (כגון: זקנים, חרדים עובדים זרים, מודרי אשראי, תושבי הפריפריה ועוד), שהן רוב הלקוחות של שירותי הדואר, אשר מתנהלים לרוב במזומן ולא רוצים או לא יכולים לעבור לשירות דיגיטלי.

מעשה זה של המדינה מנוגד לגישה החברתית כלכלית הסוציאל הדמוקרטית, לפיה המדינה צריכה להתערב בכלכלה במידה רבה, להדגיש את ערך השוויון הכלכלי, לפעול לצמצום פערים בין השכבות באוכלוסייה ולדאוג לרווחת כל אזרחיה. על מנת לתמוך בקבוצות החלשות בחברה, חשוב שהמדינה תתערב ותמשיך להקצות מימון ממשלתי לדואר, ובכך תאפשר לכלל האוכלוסייה, ובפרט לאוכלוסיות החלשות, לקבל שירותי דואר באופן נגיש בישראל. (ארז רביב, 2023).

הפשרה המוסכמת

בעבודה זו עסקנו בדילמה: האם יש להפריט את שירותי הדואר בישראל. ניהול הדואר בישראל עבר מספר שינויים, מחברה ממשלתית לחברה הפועלת ברישיון מטעם משרד התקשורת, וזאת כדי לייעל ולשפר את שירותי הדואר בישראל ולעודד את התחרות החופשית. מצאנו כי מבקר המדינה פרסם דו"ח חריף על התנהלות ומתן השירותים של דואר ישראל. כתוצאה מכך, משרד התקשורת פרסם תכנית להפרטת דואר ישראל.

דילמה זו זימנה לנו נימוקים בעד ונגד. הנימוקים שתמכו בהפרטת שירותי הדואר עסקו בזכות לשוויון של תושבי הפריפריה שסבלו משירות דואר ירוד ביחס לתושבי המרכז, וכן תמיכה בגישה הליברלית המעודדת התערבות מעטה של המדינה בשירותי הדואר. הנימוקים שהתנגדו להפרטת שירותי הדואר נובעים מכך, שההפרטה תוביל לפיטורים של עובדים רבים ובכך תפגענה להם זכויות עובדים ותנאי העסקה, וכן תמיכה בגישה הסוציאל-דמוקרטית, לפיה על המדינה להתערב בכלכלה ובשירותי הדואר מאחר וההפרטה תקשה על קבוצות חלשות בחברה, כגון: קשישים ועובדים זרים, שיתקשו לעבור לשירות דיגיטלי.

לאחר שדנו רבות בנושא והתייחסנו לנימוקים בעד ולנימוקים נגד הפרטת שירותי הדואר בישראל, הסכמנו כי יש צורך בהפרטת שירותי דואר ישראל על מנת לייעל את איכות השירות, לעבור לשירותים דיגיטליים ברמה גבוהה וכן להעניק שירותים ברמה טובה לתושבי הפריפריה כמו לתושבי המרכז. לא הסכמנו עם העובדה שחשוב ששירותי הדואר יישארו בידי המדינה על מנת שזכויותיהם של עובדי הדואר לתנאי העסקה לא תיפגענה.

לאור כל זאת, הגענו לפשרה מוסכמת לפיה, המדינה תפריט את שירותי הדואר במרבית המקומות בארץ, אך מאחר וחשוב לדאוג לאוכלוסיות החלשות בחברה, שמתקשות מבחינה טכנולוגית לקבל שירותי דואר כמו בעבר, להשאיר מספר סניפים מצומצם בכל יישוב, שיהיה פעיל לטובת אוכלוסיות אלה וכך גם לצמצם את מספר העובדים שיפוטרו.

לפשרה שלנו מספר השלכות. ראשית, השלכה כלכלית על החברה: שירותי הדואר מהווים תפקיד מרכזי במשק ולכן ייעול של שירותים אלו יתרום לצמיחה. עם זאת, ההפרטה לא תהיה מלאה, שכן ישארו סניפים פתוחים בכל יישוב לטובת אוכלוסיות חלשות / אוכלוסיות שאינן דיגטליות. דבר זה יקשה על תחרות מלאה ויצמצם את החיסכון לתקציב המדינה.

שנית, השלכה חברתית: ההפרטה תעביר את מרבית השירותים לדיגיטל ולכן היא תוביל לשוויון בין הפריפריה למרכז, תושבי הפריפריה ייהנו משירותים נגישים. מצד שני ההפרטה תוביל לסגירת מרבית הסניפים ולפיטורים של מאות עובדים.

ניתן לראות שהערך שמנחה את הפשרה המוסכמת שלנו הוא ערך החירות, במובן זה שאנו מעוניינים לקדם שוק חופשי שיאפשר לחברות/ספקים להתחרות, להשתפר ולהציע שירות טוב לצרכנים בכל זמן ובכל מקום.

כאמור, ההפרטה אינה מלאה, ואוכלוסיות חלשות יוכלו לבחור האם להגיע לסניפים כדי לקבל שירות או להיעזר בבני משפחה / חברים כדי לצרוך שירותים באופן דיגיטלי.

מושגים

תיאור הדילמה: מנגנון פיקוח וביקורת פורמאלי, תפקיד הממשלה: קביעת מדיניות וביצועה
מושגים בעד העמדה: הזכות לשוויון, הגישה הליברלית
מושגים נגד העמדה: זכויות עובדים ותנאי העסקה, הגישה הסוציאל דמוקרטית

מקורות

משרד התקשורת, 13/4/2022 דוברות משרד התקשורת, משרד התקשורת, עמוד 1, מקור אזרחי רשמי המתייחס לרפורמה
מרכז המחקר והמידע המחלקה לפיקוח תקציבי, 20/7/1015, תיאור הרפורמה בחברת דואר ישראל בע"מ, כנסת ישראל, עמוד 2, מקור אזרחי רשמי המתייחס לרפורמה
יעקבי-הנדלסמן היאלי, 7/4/2022, "1,500 עובדים יפוטרו, סניפים ייסגרו: המהפכה בדואר יצאה לדרך", ישראל היום, עמוד 1, כתבה אקטואלית המציגה נימוקים בעד ונגד הרפורמה
פרץ גדי, 5/2/2019, "הטעיות, תורים אינסופיים ודברי דואר שאובדים ללא שוב: מבקר המדינה בדוח חמור על דואר ישראל", גלובס, עמוד 1, כתבה אקטואלית המציגה את דוח מבקר המדינה ומציגה נימוק בעד הפרטת שירותי הדואר.
מאגר החקיקה הלאומי, 28/1/1986, חוק הדואר, התשמ"ו-1986, כנסת ישראל, עמודים 9-10, מקור אזרחי רשמי המתייחס לשירותי הדואר בישראל
קריסטל מירב, 7/4/2022, "הפרטת דואר ישראל: 1,600 עובדים יפוטרו, סניפים יסגרו, משלוחים יתייקרו", YNET, עמוד 1, כתבה אקטואלית המציגה נימוקים נגד הרפורמה
רביב ארז, 2/1/2022, "הפרטת הדואר: טייקונים יגזרו קופון על הנדל"ן, החלשים ביותר יפגעו", דבר, עמוד 1, כתבה אקטואלית המציגה נימוקים נגד הרפורמה
שם המחבר/ים, תאריך הפרסום, שם המקור, מקום הפרסום, מיקום בתוך המקור, הסבר על מהימנות והרלוונטיות המקור
שם המחבר/ים, תאריך הפרסום, שם המקור, מקום הפרסום, מיקום בתוך המקור, הסבר על מהימנות והרלוונטיות המקור